

Агенција за безбједност хране Босне и Херцеговине

Брошура о имплементацији
Правилника о пружању информација
потрошачима о храни

2014.

НАПОМЕНА

Брошуру о имплементацији Правилника о пружању информација потрошачима о храни је израдила Агенција за безбједност хране Босне и Херцеговине, а на основу Правилника о пружању информација потрошачима о храни (“Службени гласник БиХ”, број 68/13).

Брошура даје кратку евалуацију Правилника о пружању информација потрошачима о храни и није правно обавезујући документ. Савјетодавну и техничку подршку у припреми Правилника о пружању информација потрошачима о храни и брошуре обезбједила Међународна финансијска корпорација ИФС, чланица Групаације Свјетске банке, у партнерству са Краљевином Шведском и њеном развојном агенцијом Sida.

Брошура о имплементацији Правилника о пружању информација потрошачима о храни даје кратку евалуацију **Правилника о пружању информација потрошачима о храни** (“Службени гласник БиХ”, број 68/13) (у даљњем тексту: **Правилник**) који уједињује два битна правилника **Правилник о општем означавању или декларисању упаковане хране** (“Службени гласник БиХ”, број 87/08) и **Правилник о означавању хранљивих вриједности хране** (“Службени гласник БиХ”, бр. 78/12 и 1/13).

Правилник дефинише правни оквир у Босни и Херцеговини у области информисања потрошача о храни од стране субјеката у пословању са храном у свим фазама прехранбеног ланца. Главни циљ је „служити интересима унутрашњег тржишта поједностављењем правила, осигурати правну безбједност и смањење административних оптерећења, а захтјев потрошача захтијева јасно, разумљиво и читљиво означавање хране“. Правилник укључује опште принципе, одговорности као и захтјеве који уређују информације о храни.

Одредбе се примјењују **на сву храну намијењену крајњем потрошачу, укључујући храну коју испоручују објекти јавне исхране, те храну којом се снабдијевају објекти јавне исхране**. Подручја која су обухваћена Правилником су између осталог информације о храни, означавање поријекла, читљивост и означавање алергена.

Како би се субјекти у пословању са храном прилагодили Правилнику омогућен је прелазни период. Уопштено, са одредбама Правилника субјекти у пословању са храном требају бити усклађени са почетком од 13.12.2014. године. Субјекти у пословању са храном који се усклађују са одредбама Правилника које се односе на означавање хранљивих вриједности хране имају прелазни период до 13.12.2016. године.

Стварна јакост алкохола

Рок употребе

Neto количина

Назив хране

Упута за употребу

Количина одређених састојака

Услови чувања

Попис састојака

Појединости о мјесту поријекла

Означавање или декларисање хране

- Једно од најсложенијих законски уређених подручја везаних за храну,
- Најважнији момент у комуникацији субјекта у пословању са храном с потрошачима,
- Мора у потпуности информисати потрошаче о храни коју конзумирају, те заштитити њихово здравље и интересе.

Законска основа

- Законска основа за доношење правилника који дефинишу декларисање хране садржана је у:
 - члану 17. став 2. и члану 72. Закона о храни (“Службени гласник БиХ”, број 50/04),
 - члану 17. Закона о Вијећу министара Босне и Херцеговине (“Службени гласник БиХ”, бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08).

Тренутно важећи прописи о декларисању

- Правилник о општем означавању или декларисању упаковане хране (“Службени гласник БиХ”, број 87/08) - престаје важити 13.12.2014. године,
- Правилник о означавању храњивих вриједности хране (“Службени гласник БиХ”, бр. 78/12 и 1/13) - престаје важити 13.12.2014. године и
- **Правилник о пружању информација потрошачима о храни (“Службени гласник БиХ”, број 68/13)** ставља ван снаге горе наведене правилнике од 13.12.2014. године.

Уредба (ЕУ) број 1169/11 - Правилник о пружању информација потрошачима

- 22. новембра 2011. године објављена је Уредба (ЕУ) број 1169/2011 Европскога Парламента и Вијећа од 25. октобра 2011. о пружању информација о храни потрошачима
- Уредба (ЕУ) број 1169/2011 обједињује двије директиве:
 - Директиву 2000/13/ЕЗ о означавању, рекламирању и презентирању хране и
 - Директиву 90/496/ЕЕЗ о навођењу храњивих вриједности хране
- И мијења и допуњује:
 - Уредбу 1924/2006/ЕЗ о прехранбеним и здравственим тврдњама и
 - Уредбу 1925/2006/ЕЗ о додавању витамина и минерала и других твари храни.

Циљеви Уредбе (ЕУ) број 1169/11 и Правилника о пружању информација потрошачима

- Висок ниво заштите потрошача,
- Осигурати право потрошача на информације – дати исправне и јасне (необмањујуће) информације о храни која се конзумира,
- Поједноставити постојеће прописе о означавању хране ради јединствене примјене,
- Јасно и читљиво означавање и
- Доступност података који повезују прехрану и здравље, те омогућују избор хране који одговара прехранбеним потребама појединца.

Шта је ново?

- Боља читљивост (прописана величина слова, дефинисано видно поље, главно видно поље),
- Обавезно означавање алергена у попису састојака и додатно наглашавање употребом врста писма које се јасно разликује од врсте писма осталих састојака, на примјер словима, стиловима или бојама у позадини,
- Обавезно навођење храњивих вриједности хране – промијењен је редослијед навођења,
- Називи хране – наводи уз називе,
- Мјесто поријекла и
- Обавезно навођење датума смрзавања за смрзнуто месо, приправке од смрзнутог меса и смрзнуте непрерађене производе рибарства.

Одговорност приликом стављања хране на тржиште

- Храна се ставља на тржиште као:
 - **Незапакована** – за податке одговоран онај који храну нуди односно продаје потрошачу (а у оквиру дјелатности под властитим надзором произвођач мора омогућити да се пренесу све обавезне информације о храни крајњем потрошачу) и
 - **Запакована** – за податке одговоран онај који ставља храну на тржиште и наведен је на декларацији производа.

Обавезни подаци на декларацији упаковане хране

- назив хране,
- попис састојака,
- попис свих састојака или помоћних твари у поступку производње који су наведени у Анексу II или добивени од твари или производа из Анексу II који узрокују алергије или интолеранције, а који су употријебљени у поступку производње или припреме хране и који су присутни у готовом производу, чак и у измијењеном облику,
- количина одређених састојака или категорија састојака,
- нето количина хране,
- датум минималне трајности или „употријебити до” датум,
- услови складиштења и/или употребе,
- назив фирме и адреса субјекта у пословању са храном који је одговоран за информације односно податке о храни,
- земља или мјесто поријекла,
- упуте за употребу ако једноставна употреба хране није могућа без упута;
- стварна алкохолна јакост за пића која садрже више од 1,2 % vol. алкохола;
- нутритивна декларација.

Обавезни подаци на декларацији неупаковане хране

- Наводе се обавезни састојци који изазивају алергије, а свака земља може на националном нивоу прописати додатне обавезне податке

Додатни обавезни подаци за одређену храну

- Храна пакована кориштењем одређених плинова,
- Храна која садржи заслађиваче,
- Храна која садржи глициризинску киселину или њене амонијеве соли,
- Напици са великом количином кофеина или храна с додатком кофеина,
- Храна с доданим фитостеролима и фитостанолима, те њиховим естерима и
- Смрзнуто месо, приправци од смрзнутог меса и смрзнути непрерађени производи рибарства.

Читљивост и величина слова

- Обавезни подаци морају бити наведени словима минималне висине **12 mm**,
- Ако је највећа површина странице мања од 80 cm² тада је минимална висина **0.9 mm**.

Видно поље - главно видно поље

- Видно поље – све површине амбалаже на којима је могуће прочитати податке с истог мјеста,
- Главно видно поље – видно поље амбалаже које ће потрошач највјероватније видјети на први поглед приликом куповине - садржи податке који омогућују потрошачу да одмах препозна својства и природу производа,

Ако амбалажа има неколико таквих видних поља главно видно поље је оно које одабере субјект у пословању са храном.

Продаја на даљину

- Сви подаци осим рока трајања морају бити доступни потрошачу прије уговарања куповине и наведени на документу односно уговору или на неки други начин.
- У тренутку продаје морају бити доступни сви обавезни подаци.
- За незапаковану храну морају бити доступне информације које се могу националним прописима одредити као обавезне.

Језик декларације

- Који потрошачи државе у којој се храна ставља на тржиште могу лако разумјети,
- У пракси ЕУ то је службени језик државе чланице,
- Држава чланица може сама одлучити да то буде један или више језика за властито државно подручје,
- У БиХ то су босански, хрватски и српски језик, писмо латиница и ћирилица и вишејезично означавање.

Састојци коју могу изазвати алергије

- Обавезно означавање свих састојака који изазивају алергије,
- Обавезно означавање свих твари које се не сматрају састојцима, а присутне су у готовом производу уколико потичу од твари које изазивају алергије и/или интолеранције,
- Запакована храна - у попису састојака на начин да је писан у фонту који се разликује од осталих састојака или различита позадина с јасном назнаком на назив твари или производа из Анекса II,
- Незапакована храна – јасно истакнути састојци и твари које изазивају алергије на видљивом мјесту.

Састојци који могу изазвати алергије и/или интолеранције

Назив хране: Тјестенина

Састојци: **брашно из дурум пшенице**, вода

Назив хране: Чајно пециво

Састојци: бијело **пшенично брашно**, шећер, биљно уље, пржени **бадем**, **сирутка у праху**, какао прах смањене масти, зачини, твар за рахљење Е 503

Садржи трагове соје и љешњака

Мјесто поријекла

- Било које мјесто из којег је наведено да храна потиче, али то није „земља поријекла“ утврђена у чл. од 20. до 23. Закона о царинској политици Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 57/04),
- Назив и адреса субјекта у пословању са храном не сматрају се податком о држави или мјесту поријекла.

Наводи се:

- ако изостављање тог податка може довести потрошача у заблуду,
- код маслиновог уља, говеђег меса, воћа и поврћа, меда,
- код свјежег, расхлађеног или смрзнутог свињског меса, овчијег и козијег меса и меса живине,
- ако се наводи мјесто поријекла, а главни састојак је из другог мјеста – наводи се држава или мјесто поријекла и главног састојка

Храњиве вриједности хране

Обавезно:

- Енергетска вриједност, масти, засићене масне киселине, угљикохидрати, шећери, сол.
- Може се поновити податак о енергетској вриједности или енергетској вриједности заједно с количином масти, засићених масних киселина, шећера и соли.
- Националне одредбе за незапаковану храну–могу бити ограничене на податке о енергетској вриједности или енергетској вриједности заједно са количином масти, засићених масних киселина, шећера и соли.
- Обавезни подаци о храњивим вриједностима могу бити надопуњени с податком о количини једне од следећих храњивих твари:
 - једноструко незасићене масне киселине,
 - вишеструко незасићене масне киселине,
 - полиоли,
 - шкроб,
 - влакна,
 - витамини и минерали,

Енергетска вриједност (кЈ/кcal)

- Масти од тога засићене масне киселине, једноструко незасићене масне киселине и вишеструко незасићене масне киселине.
- Угљикохидрати од тога шећери, полиоли и шкроб.
- Влакна,
- Бјеланчевине,
- Сол (ако је присутност резултат природне присутности у храни наводи се такав навод у близини табеле),
- Витамини и минерали.

Минимални рок трајности

- **Најбоље употребити до...** храна након тог датума се може још неко вријеме користити,
- **...Употријебити до...** храна након тог датума се сматра несигурном за конзумацију + опис складиштења (код хране, која је с микробиолошког гледишта брзо кварљива)
- Код смрзнутог меса припремака од смрзнутог меса и смрзнутих непрерађених производа рибарства - допуњује се датумом смрзавања и датумом првог смрзавања ако је производ смрзнут више пута.

Назив хране – нови захтјеви

- Храна смрзнута прије продаје, а која се продаје у одмрзнутом стању, уз назив хране треба навести „одмрзнуто”.

Осим за:

- састојке присутне у крајњем производу,
- храну за коју је смрзавање технолошки потребан корак у поступку производње,
- храну код које одмрзавање нема негативан ефекат на њену здравствену исправност или квалитет,
- месни производи, производи рибарства – у називу треба бити навод о присутности додане воде ако је додано више од 5% масе готовог производа,
- ако изгледају као цијели комади меса и рибе, а то нису – навод „састављено од комада меса/рибе” - formed meat.

Мљевено месо

- Прописан обавезни садржај масти, колагена и месних бјеланчевина за одређену врсту мљевеног меса,
- Обавезни наводи: „постотак масти мањи од...” „омјер колагена/месних бјеланчевина мањи од”.

Добровољно навођење информација о храни

- Све добровољне информације морају бити наведене у складу са одредбама за обавезне информације и такођер
- не смију доводити потрошача у заблуду,
- не смију бити збуњујуће или двосмислене (примјер навођење храњивих вриједности на више начина) и
- морају се по потреби заснивати на научним подацима.

Проведбени прописи о добровољним информацијама

Бит ће донијети provedбени прописи о:

- Уједначеном навођењу храњивих вриједности по порцији или јединици конзумације,
- Могућој ненамјерној присутности алергена у храни (нпр. могући трагови млијека и јаја),
- Информацијама које упућују да је одређена храна намијењена за вегетаријанце и вегане,
- Препоручени уноси храњивих састојака за одређене групе становништва који нису дефинисани као одрасли просјечни потрошач,
- Такођер ће се доносити и други provedбени прописи по потреби везано за добровољно означавање, како такви подаци не би збуњивали потрошаче.

Проведбени прописи – националне одредбе

За млијеко и млијечне производе који се продају у стакленим боцама за поновну употребу,

- Алкохолна пића,
- Навођење препоручених уноса храњивих вриједности хране за одређене групе становништва и,
- Незапакована храна.

